

פתיחת חלון מול חלון ופתח מול פתח

הרב אברהם בן חיים

שאלה: נהגו בדורות האחרונים לבנות בניני מגורים כשהם זה לזה סמוכים ובכמה קומות הם עומדים, ומחמת זה מצוי לרוב שהקבלנים מעמידים חלון מול חלון ופתח של מרפסת מול פתח של מרפסת. ובנוסף על כל זה, מקובל לאחרונה שנותנים הרשויות אישור להרחבת הדירות, ומזה מתפשטים הבנינים ומתרחבים לצדדים, ותוך כדי התרחבותם מתקרבים חלונותיהם זה למול זה, האם זה מותר ע"פ ההלכה כשהשכנים סברו וקיבלו עליהו לדור בצורה כזאת, או שמא יש לאסור לדור כך נגד משפט התורה, וכמו ששנינו במשנה [ב"ב ס.]. "לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון" ונפסק להלכה בשו"ע [ח"מ סי' קנד ס"ג] "צריך להרחיק את פתחו או חלונו מכנגד פתחו או חלונו של חבירו עד שלא יוכל לראות בו כלל".

תשובה: הנה בטעם שאסרו רבותינו ז"ל לפתוח פתח מול פתח וחלון מול חלון, דרשינן בגמ' שם, מנהני מילי, א"ר יוחנן, דאמר קרא "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" - מה ראה, ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה, אמר בלעם הרשע, ראויין הללו שתשרה שכינה עליהם. וברש"י שם, ראה היאך שוכנים, ולפיכך אמר "מה טובו אהליך יעקב" מלמד שאין פתחי אהליהם מכוונים, ומחנה ישראל כחצר השותפין דמי, דלא הי' רה"ר אלא במחנה לוי'. אמר ראויין הללו וכו', מדכתיב התם "מה טובו אהליך" קא דייק. ושמעינן בזה, שטעם האיסור שלא לפתוח חלון מול חלון הוא לא מ"דיני ממונות" משום נזקי שכנים, אלא הוא מדיני

"איסור והיתר" משום מצות צניעות. וזהו תימה גדולה, הלא יש בזה איסור גם מצד דין נזיקין משום היזק ראי', ומדוע שאלה הגמ' "מנהני מילי" עד שהוצרכנו ללמוד את זה מפרשת בלק.

מקורות וביאורים

א. יש שני נזקים בהיזק ראי' - נזק לגופו משום צניעותא או לישנא בישא. ונזק לממונו משום מניעת תשמישין

ולפני שניגש ליישב תמיהא רבתי זו, עלינו להקדים ולבאר את גדרו דין היזק ראי', דהנה הגמ' בריש מסכתא דבבא בתרא עמדה והסתפקה, האם היזק ראי' הוי היזק או לאו, וקיי"ל למסקנה כלישנא בתרא [שם ג.]. דהיזק ראי' הוי היזק, וכמו שכתב הטור [ריש סי' קנז] "הלכתא היזק ראי' שמי' היזק". וכתב עליו הב"י שם, דכ"כ הרא"ש והרי"ף בריש בב"ב שם, וכ"פ הרמב"ם [פ"ב מהל' שכנים הי"ד], וכן הסכימו ההגהות [שם או' י] בשם הסמ"ג [עשין פב].

וכתב בחידושי הר"י מיגש [ב"ב ו: וז"ל, ואי קשיא לך, הא קיי"ל כר"י דאמר על הניזק להרחיק את עצמו, והיכא קמחייבינן לי' לבעל חלון לסלוקי היזקא מיני' דחצר. שאני היזק ראי' דגירי דידי הוא, וקיי"ל דמודה ר"י בגירי דידי' ע"כ. וכ"כ הרשב"א בתשובה [ח"ג סי' קסט. וח"ד סי' שכה], שהיזק ראי' הוי גירי דילי', ולכך אין שיעור להיזק ראי', דבין אם הוא ממקום קרוב ובין אם הוא ממקום רחוק חשוב היזק ראי' כשם שאין שיעור לגירי של האדם. ועוד לו בחידושו לב"ב [ו:], וכ"כ הר"ן והנימוק"י שם. וכ"כ הטור להלכה [סי' קנט סק"ו] "אף אם רחוקים זה מזה אפי' כמלא ראת העין יש בהן היזק ראי'".

ובצורת ה"היזק" שיוצא מ"הראי'", מצינו בזה שני ביאורים, מחד מבואר בראשונים שיש בהיזק ראי' נזק לגופו של הניזק, וכמו שכתב הרמב"ן בחידושו לב"ב [נט]. דהיזק ראי' הוא נזקי אדם באדם, אי משום עין הרע, אי משום לישנא בישא, אי משום צניעותא. וכ"כ הרשב"א בחידושו שם, דאילו יש בו היזק ראי', לעולם אין לו שיעור, דגירי שאין אדם סובלן הוא,

וקשה מקוטרא ובית הכסא, אי משום צניעותא אי משום לישנא בישא. ודהיינו, ע"י ההבטה עליו כשהוא בתוך ביתו או בחצרו, מזיקים לגופו בשלשה דברים, נזק צער ובושת, א. הוא ניזק בחבלתו או בחוסר הצלחתו - על ידי עינא בישא. ב. הוא מצטער בליבו בחושבו על המסתכל בו שיכול לילך ולספר את אורחותיו הנסתרים לאחרים - וזהו לישנא בישא. ג. הוא מתבייש ממלבושו ומתנועותיו שבביתו ובחצרו - וזה משום צניעותא.

אולם מאידך מבואר באחרונים, שבהיזק ראי' יש נזק לממונו של הניזק, וכמו שהטיב לבאר זאת האבן האזל [פ"ב מהל' שכנים הט"ז] וז"ל, והנה יש לעיין בטעמא דכופין אותם לעשות מחיצה משום היזק ראי', דלפי הנראה בפשוטו הוא מדיני הרחקת נזקין, וצריך ביאור, דאיזה חיוב יש לעשות מחיצה בשביל שלא יזיק את חבירו, דהא הוא יכול לומר, לא אזיק ולא אראה, בשלמא במשרה (מים ששורין בו את הפשתן) וירק, שהמשרה מזיקה בודאי לירק, לכך על המזיק להרחיק את עצמו, אבל הכא הלא הוא יכול לומר שלא יזיק, וכי אם ידור ראובן עם שמעון, ועל שמעון יש חשש שהוא גנב, האם יכוף אותו ראובן להרחיק את עצמו ממנו. אולם אפשר דנאמר ששותפין כשהם בחצר בע"כ הם מזיקים זה את זה ולא תליא ברצון כלל, וכ"כ הרמב"ן בחידושו ל"ב"ב [נט סוע"א] "ואין אדם יכול להזהר בכך לעמוד כל היום בעצימת עינים, על כרחנו נאמר לזה סתום חלונך ואל תחטא תדיר". אכן אפשר להסביר הך דינא דהיזק ראי' באופן אחר, דכיון דכשרואה אותו חבירו בחצר הוא לא יכול לעשות דבר של צנעא, הרי הוא מזיקו בזה גופא שאינו יכול להשתמש בחצרו או בביתו כרצונו על ידי גרמתו של אותו אחד שיכול לראות בו, ולכך הוא צריך להרחיק את ראיתו כדי שלא ימנע תשמיש לחבירו, ולפ"ז אם הוא מונע את חבירו מלהשתמש בביתו בגלל שהוא עומד בחצרו אף בלא להסתכל בו, ג"כ נקרא מזיק עכת"ד. ויסוד דבריו כבר מבואר בסמ"ע [סי' שעח סק"ד], דיש היזק לחבירו במה שהוא נמנע מלעשות את עסקיו בחצר מכח בושה שמתבייש ממנו. וכן מבואר בקהלות יעקב [ב"ב סי' ה], שאין לך היזק גדול מזה במה שמונעו מלהשתמש בחצרו כדרכו, ומצמצם עליו את תשמישי החצר.

אלא דהשתא איכא למידק, מדוע הראשונים לא הזכירו את סברת האחרונים, דבכל מקום דאיכא היזק ראי' יש נזק לממונו בנוסף לנזק שיש לגופו, ואילו הרמב"ן והרשב"א הנזכרים, לא זכרו בפירושם כי אם נזק אדם באדם ולא נזק אדם בממון. ומצאתי בשיעורי ר' שמואל [ב"ב פ"ק או' מג], שמתוך דיוק זה מדברי הראשונים הוא הכריע לדחות את הצד של נזק ממון וז"ל, יש לחקור למ"ד היזק ראי' שמי' היזק, האם חשיב נזקי גופו או נזקי ממונו, והיינו האם נימא דהנזק הוא דמאחר שאינו סובל שמביטים עליו, ע"כ הוא נמנע מלהשתמש בחצירו בכל מיני השתמשויות, ולפ"ז הו"ל נזקי ממונו מה שמזיקו במה שאינו יכול להשתמש בחצירו כפי הצורך, או דנימא דבאמת הוא ממשיך להשתמש בחצר, ורק דהשני מביט עליו וזה מפריע לו, ונמצא דהנזק הוא במה שמביט בו בעת ההשתמשות, ולפ"ז הו"ל נזקי גופו, אמנם בחידושי הרמב"ן סו"פ חזקת מבואר להדיא דהיזק ראי' חשיב נזקי גופו, וכ"ה בנימוקי"י כאן בפרקין, ומבואר כהאי גיסא שכתבנו, דאין הנזק משום מניעת ההשתמשות, אלא דעצם ההבטה הוא ההיזק, והו"ל נזקי גופו כאדם באדם עכ"ל.

ודבריו צריכים לי עיון טובא, דהא היא גופא קשיא, מדוע לא בחרו הראשונים לפרש דאיכא גרמא בנזקין לבעלי הבית או החצר במה שהם נמנעים מלהשתמש ברשותם כרצונם בגלל מוראם מראית שכנם, הלא כל דיני נזקי שכנים עומד על דין גרמא בנזקין, וכדאיתא בגמ' שם [כב:]. ולכך נראה לומר, דלעולם גם הראשונים מסכימים ואינם חולקים על פירוש האחרונים, שיש נזק ממון מהיזק ראי' ע"י מניעת תשמישין. אלא שהראשונים מסבירים בתחלה, איזה הפרעה ישנה מהיזק ראי', ולזה הם מפרשים את דעתן של אנשים במה שהם נחסרים משלשה סוגי נזיקין, בעינא בישא, ובלישנא בישא, ובחוסר צניעותא. ועל הסבר זה של הראשונים מתלבש ובא פירוש האחרונים, שהואיל והבעלים מתייראים מהפסד שלש דברים ע"י היזק ראי', לכך הם מעדיפים להמנע בתשמישם כדי שלא יוזקו בשלשה נזקים אלו, ונמצא מעתה שהם ניזוקים בממונם, כי בשביל שהם נמנעים מנזק גופם הם ניזוקים בממונם, והרי ממה נפשך הם ניזוקין, אם הם ישתמשו בחצרם ובביתם הם יוזקו בגופם, ואם הם ימנעו מתשמישם הם יוזקו בממונם, והראשונים ביארו בדבריהם רק

צד אחד של הבעיא, אבל גם הם מודו שבפתרון בעיא זו צצה לה בעיא חדשה, וכאמור.

ואגב גררא ילפינן דינא מטעמם של הראשונים הנזכרים, במה שהם פירשו את צורת הנזק של היזק ראי', שהוא מנזקי אדם באדם ע"י ההבטה בתנועותיו ובמלבושיו של הדר בביתו או בחצירו, שלפ"ז כתב הרשב"א בתשובה [ח"ב סו"ס א], והביאוהו להלכה הב"י והרמ"א [סי' קנד ס"ז] וז"ל, אפי' תמצא לומר שיש לגופו של חלון חזקה להכניס ממנו אויר או להציץ ממנו דרך כרמים, מ"מ אין לעמידת שמעון בחלון חזקה, ואין לו להציץ ממנו לחצר ראובן כדי שלא יזיקנו בראיתו, ואי"ז צריך לפנים ע"כ. וביתר ביאור כתב רבינו זלמן [הל' נזקי ממון סי"א] וז"ל, אין צריך לומר שאסור להסתכל בחבירו בענין שיש לחוש שיזיקנו בעין רעה, ואפי' בעסקיו ובמעשיו של חבירו שאין בהם חשש היזק עין, אם עושה בביתו וברשותו, אסור לראותו שלא מדעתו, כי שמא הוא לא חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו, ולפיכך כתב הטור [סי' קנז סק"ז] בשם הר"י ברצלוני ז"ל, ששנים שדרים בחצר אחד, והם עניים שאין ידם משגת לבנות כותל באמצע החצר לחלקה לשנים, כדי שלא יראה אחד במעשיו ועסקיו של חבירו שמשתמש בחצר, אם יכולים לקבל מן הצדקה כדי לעשות מחיצה קלה ביניהם עושים, ואם לאו, הרי הם צריכים ליהזר בכל מה שאפשר שלא להסתכל זה בתשמישיו של זה בחצר. וכ"כ הרמ"א [סי' קנז ס"ג] וז"ל, ואם שניהם עניים משתמשים כך, ומ"מ כל אחד ירחיק עצמו בכל מה דאפשר שלא יזיק חבירו בראי' ע"כ. ואין צריך לומר שאסור לאחר להסתכל לחצר חבירו לראות בעסקיו, ואצ"ל לביתו שלא מדעתו ורצונו, ואפי' רואהו ושותק לו, שמא מתבייש לומר לו עכת"ד. ונמצינו למדים, שאסור להסתכל על אדם בעת שהוא אוכל בצידי החדר או בצד השולחן, כי מסתמא לא נוח לו מהסתכלות זו, והרי אנו מצערים אותו במה שאנו מחסירים לו את צניעותו באכילתו, ואפי' כשהוא אוכל ליד כולם, מסתמא כך אומדן דעתו, שאחרים לא יסתכלו בו, וכן בעת שאנו רואים אחד שמצניע את הליכותיו ומעשיו או שהוא מתכוון לעשות פעולה מסוימת בצנעא, אסור לנו להסתכל בו ולצערנו, כי זה מכלל נזקי אדם באדם, וכנזכר.

ועוד כתב הרמ"א [שם סו"ס ג] וז"ל, י"א שצריך להזהר מלהסתכל בבית חבירו עד שהוא נתפס כגנב בראי' ההיא כיון שאין לו טענה ע"כ. ומקורו מהנימוק"י [פ' חזקת הבתים לב. מדפי הרי"ף]. ובהסבר דבריו כתב הסמ"ע [שם סקי"ד] וז"ל, ולכן נראה, דמור"ם כתבו ללמדנו, דאף שאין כוונת הרואה לראות ולהזיק בראי' ההיא, וגם אם אפי' אינו רואה לשם, מ"מ אסור לעמוד נגד בית חבירו להסתכל דרך שם, מפני שיהא נחשד בעיני הבריות שעומד שם כדי לראות, והשתא אתי שפיר דתלהו בנתפס כגנב, וגם במה דסיים וכתב, כיון שאין לו טענה, דכיון שלדעת בני אדם אין לו טענה למה עומד שם, אז יחשדוהו שלראות נתכוון עכ"ל. ויוצא מדבריו חידוש גדול, שיש איסור לעמוד ולהסתכל למול בית חבירו אפי' שלא בכוונה לראותו אלא בכוונה לראות דבר אחר העומד מעל ביתו או בסמוך לו. וכ"כ רבינו זלמן [שם סי"ג] וז"ל, י"א שצריך אדם לזהר מלעמוד כנגד בית חבירו או חצירו ולראות בו, ואפי' בראי' קלה שאינו מתכוון כלל להסתכל לידע עסקיו של חבירו, אלא יחזיר פניו כשיעמוד כנגד פתח ביתו או חצירו של חבירו, כדי שלא יחשדהו חבירו שמתכוון להסתכל לידע עסקיו ויהי' נתפס כגנב, כיון שאין לו טענה למה הוא מסתכל, אבל בני ר"ה כשרואים ראי' קלה דרך הלוכים זה מותר, כי אינם יכולים להזהר מזה, שהרי א"א לחייבם שיסתכלו רק על הקרקע עכת"ד. ומ"מ נראה, דאם גלוי וידוע סיבת הסתכלותו, וכגון שהוא מדבר עם חבירו שיש לו מרפסת סמוכה ליד מרפסת שכינו, או שהוא מסתכל על הלבנה בברכתה כשהיא מעל גג חבירו, או כשהוא מניח את הסכך מעל סוכתו הוא מוכרח להביט אל קצה דופן סוכתו שעומד מול מרפסת חבירו, בכל כה"ג שרי, כיון דליכא למיחש בזה שיהא נתפס כגנב, ומה גם דהט"ז שם פליג על הסמ"ע בזה, וס"ל באמת שאין איסור אלא כשהוא מביט על חבירו ממש, ומה שכתב הנימוק"י "עד שיהא נתפס כגנב בראי' ההיא" ר"ל כ"כ הזהירו חכמים בעוון זה שמסתכל בבית חבירו עד שבא לכלל נתפס כ"גנב" שבביל זה.

ב. מי שמזיק את חברו בעין רעה, האם דינו כמזיק גמור, או שאין איסורו אלא ממדת חסידות

אולם מה שכתבו הראשונים, הרמב"ן והרשב"א שם, שאחד מהנוזקים היוצאים מהיזק ראי' הוא עינא בישא, אין זה מוסכם אליבא דכולי עלמא, דהנה איתא בגמ' [ב"ב קז. וב"ב ב:] אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב, אסור לאדם לעמוד בשדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותי'. ופירש"י שם, שלא יזיקנו בעין רעה. והנה השו"ע [סי' שעח ס"ה] הביא את דינא דגמ' להלכה וז"ל, אפי' בראייתו אם יש בו היזק לחברו, אסור להסתכל בו, לפיכך אסור לאדם לעמוד על שדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותי' ע"כ. וכתב הב"י שם, זה מבואר מדין הרחקת היזק ראי'. אולם הרמב"ם השמיט דין זה מהלכותיו, ולכאורה צריך ביאור לזה.

ונראה לומר נפלא, דהרמב"ם אזיל לשיטתו במקום אחר, דהנה מפורש במשנה [ב"ב ב.] "וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו". ובגמ' [שם ד.] אמר רבא, הכי קתני, וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי, ומחייבין אותו. ובשיעור גדר זו כתב הרמב"ם [פ"ב מהל' שכנים הט"ז] וז"ל, כמה גובה כותל החצר - אין פחות מד' אמות. וכן בגנה כופהו להבדיל גנתו מגנת חברו - במחיצה גבוהה עשרה טפחים ע"כ. והשיג עליו הראב"ד שם, א"א זה שבוש, אלא גם בגינה צריך גובה ד' אמות. וכן הרמב"ן בחידושו לב"ב [ד.] השיג על הרמב"ם בזה, וס"ל שצריך גובה של גדר בשיעור ד' אמות משום שלא מתבטל ההיזק ראי' בפחות משיעור זה. ובטעמו של הרמב"ם כתב ה"ה שם וז"ל, דעת המחבר שאין היזק ראי' בגינה, ולפיכך די בעשרה טפחים כדי שיתפס כגנב ולשמירה בעלמא, ומה שאמרו אסור לאדם שיעמוד על שדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמתה, אינו אלא מדת חסידות, ולא נכריח לגדור ד' אמות בשביל כך ע"כ. וכן מפורש בתשובות פאר הדור להרמב"ם [סי' מ] וז"ל, וכי לא שאני בין היזק ראי' שהוא היזק גדול במה שיראהו חברו בשעה שהוא עומד ויושב ועושה צרכיו, לבין היזק ראי' מועט במה שיראו את קמתו ויתנו בה עינא בישא, שאלו דברי חסידות הם שלא יעיין בו בעין רעה עכת"ד.

ממילא לפ"ז ניחא מדוע השמיט הרמב"ם בהלכותיו את האיסור שלא יעמוד אדם על שדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותי', כיון שלפי

הרמב"ם אין היזק ראי' משום עינא בישא אלא רק ממדת חסידות גרידא, אבל מרן שהביא בשולחנו [סי' קנח ס"ג] את דעת החולקים על הרמב"ם בדין גינה, וכמו שכתב שם וז"ל, שיעור הגדר בגינה ובבקעה י' טפחים, וי"א ד' אמות ע"כ. לכך הוא כתב בהל' נזיקין כנזכר, שיש איסור לעמוד על יד קמת חברו, כיון שלפי הי"א שבסי' קנח יש דין מזיק גמור למי שמזיק בעין הרע, ולפיכך יש להחמיר כשיטתו בהל' נזיקין, וכ"פ ערוך השולחן [סי' שעח ס"א] וז"ל, אסור להזיק בראייתו, וחייב בדיני שמים אם הזיק בעין מבטו לחבירו ע"כ. ומה שהוא לא מחייבו בדיני אדם, זאת משום שדינו כמזיק בגרמא לפי שאינו מזיק בידיו. אבל בדיני שותפים סתם מרן איפכא, כי שם החומרא היא לצד השני, שאין לחייב את השותפים אלא בגדר של י' טפחים ולא בגדר ד' אמות.

ולכאורה הי' נראה לומר, שמחלוקת הראשונים אם מזיק בעין הרע דינו כמזיק ממש או לאו, ה"ז תלוי ועומד בשני הטעמים הנזכרים על איסור נזיקין, וכמו שהביא היד רמה הנזכר, אי משום איסור לפני עיור לא תתן מכשול, אי משום מצות ואהבת לרעך כמוך. דהרמב"ן והראב"ד דס"ל שהיזק ע"י עין הרע נתפס בדיני נזיקין, ע"כ דס"ל כפי הטעם שאיסור נזיקין נלמד מהק' ואהבת לרעך כמוך, כי לפ"ז אין האיסור תלוי בפעולת המזיק אלא בתוצאת הנזק, ולכך לא איכפת לן אם ההיזק בא ע"י פעולה גשמית או ע"י פעולה רוחנית, דבין הכי ובין הכי אסור לגרום נזק לאחרים כיון שנצטוינו מן התורה באהבת רעים, ומאן דסני עלך לא תעביד לחברך. אבל הרמב"ם דס"ל שהיזק ע"י עין הוא לא נדון בדין נזיקין אלא במדת חסידות, ע"כ דס"ל כפי הטעם שאיסור נזיקין נלמד מהק' לפני עיור לא תתן מכשול, כי לפ"ז אין האיסור תלוי רק בתוצאת הנזק אלא גם בפעולת המזיק, דהא פעולת המזיק היא ה"מכשול" שעלי' אנו עוברים, ולכך ס"ל שפיר, שיש לחלק בין מזיק בידים למזיק בעינים, משום שנוק הבא מכח רוחני לא נחשב ל"מכשול" שנאסרנו עליו מן התורה, וכמו שמצינו כיוצא בזה בכמה דיני התורה, שאין דבר רוחני יוצר חלות הלכתי.

ג. אין חזקה מועילה בפתיחת פתח מול פתח וחלון מול חלון

ולאחר הקדמה זו בביאור הנזק של היזק ראי', ניחת ליישב את תמיהתנו הראשונה, מדוע הוצרכה הגמ' לדרשה בשביל לאסור פתח מול פתח וחלון מול חלון, תיפוק לי' דבלא"ה זה אסור ועומד מדין היזק ראי'. ומצאתי ע"ז תירוץ נפלא בס' יד רמה למה"ר מאיר הלוי אבולעפיי ז"ל, שכתב לחדש מכח קושיא זו וז"ל, מיהא שמעינן דבהא איסורא נמי איכא משום צניעותא דנשי, ואע"ג דאחזיק נמי לא מהניא בי' חזקה, דאי ס"ד לענין דינא בלחוד קאמרינן, מאי ראויין הללו שתשרה עליהן שכינה, דמשמע טעמא דאין פתחיהן מכוונין זה לזה, הא לאו הכי לא, ואי טעמא דדינא קאמר ותו לא, כי מכוונים נמי אמאי אין ראויים, דילמא ממחל הוא דמחלי גבי הדדי, אטו מאן דמחיל היזקי' גבי חברי' גריעותא היא, אלא משום דלאו מידי דמשתריא במחילה עכ"ל. הרי ילפינן מדבריו, דעיקר הדרשה מהק' "מה טובו אהליך יעקב" לא נצרך ובא בשביל עצם דין ההרחקה של חלון מול חלון, כי זה כבר נלמד מדין היזק ראי', אלא עיקר הדרשה באה ללמדנו דין חדש, שלא מועילה "חזקה" בנזק של חלון מול חלון ופתח מול פתח, כי אף שמצד דין איסור נזיקין בבין אדם לחבירו מהני מחילה, מ"מ מצד דין איסור צניעות בבין אדם למקום לא מהני מחילה, ובחלון מול חלון ובפתח מול פתח בנוסף להיזק ראי' שיש שם יש גם איסור תורה משום צניעותא, ולכך לא מועילה בהו חזקה.

ובטעם שלא מועילה חזקה במקום שיש איסור צניעותא, כתב החזו"א [ב"ב סי' יב סק"ד], שזאת משום דתלינן מסתמא באומדן דעתו של אדם, שאין רצונו למחול על דבר איסור, ואף ששתק ולא מיחה, אי"ז גילוי דעת על מחילה, כי במקום איסורא לא צריך מחאה, שהרי התורה מוחה במקומו מעצם האיסור שנתפרש בה. אך לדידי נראה לי מלשון הרמ"ה שכתב, מידי דאית בי' איסורא לא משתרי במחילה. ומשמע מדבריו להדיא, דאף שהיתה מצדו מחילה ברורה, מ"מ אין מחילתו יכולה לבטל איסור תורה, ואיסורא כדקאי קאי, ולכך אם לאחר מחילתו הוא מתחרט בו, הרי האיסור עומד במקומו שלא לפתוח חלון מול חלון ופתח מול פתח משום צניעותא.

אולם כל קבל דנא, תבר הרמ"ה לגזיזי ע"י חילוקו בין פתח מול פתח לחלון מול חלון וז"ל, ודווקא גבי פתח כנגד פתח לא מהני חזקה, כיון דלא סגי' דלא מסתכל זה על זה, אבל גבי חלון דאפשר לי' לאשתמושי ולא לסתכל ברשותא דחברי', אע"ג דלכתחילה יכול למחות, אי אחזיק בי' קיימא לי' חזקה, ואע"ג דכי מייתנין לק' ד"וירא את ישראל" אמתני' ד"לא יפתח" קא מייתנין לי', והמשנה מיירי בין בפתח כנגד פתח ובין בחלון מול חלון, אלמא תרוויהו חד טעמא נינהו, ה"מ לכתחילה דומיא דמתני' דמייתנין לה עילוי' דמיירי לכתחילה, אבל לענין חזקה הא כדאיתא והא כדאיתא עכ"ל. ובטעם חילוקו נראה לומר, דהפתח מיועד לכניסה וליציאה, ולכך אין מניעה מאיסור צניעותא בפתח מול פתח, כי כל מי שעומד על פתחו כשפניו לפניו הוא רואה את חבריו דרך פתח ביתו, ומשום הכי ליכא חזקה במקום איסורא, אבל החלון אינו מיועד למעבר אלא רק לאויר ולאורה, ולכך אין הכרח שיהי' איסור צניעותא בעשית חלון מול חלון, כי אפשר להזהר שלא להתקרב אל החלון כשפניו לפניו, אלא דמ"מ הואיל ויכול לצאת היזק ראי' מעשית חלון מול חלון, לכך לכתחילה אפשר למחות על זה מדין נזקי שכנים ולא מדין איסור צניעותא, אבל לאחר שנעשתה חזקה ליכא דין מחאה לפי שאין בזה איסורא אלא רק נזק בעלמא.

אך הנה מצינו בזה מילתא דתמיהא בסמ"ע [סי' קנד סק"י], שכתב לבאר את חילוקו של הרמ"ה בין פתח מול פתח לחלון מול חלון וז"ל, אבל הרמ"ה דס"ל דבחלון כנגד חלון מהני, וס"ל דהאיסור בקפידא תליא, ומ"ה בחלון נגד חלון דלא רגילי להקפיד כ"כ מהני בהו חזקה, וס"ל נמי דאפי' בפתח כנגד פתח מהני מחילה גמורה או שנתן שטר וקנין על זה, אבל הטור דמסיק בטעמא משום דבאיסור עשוי, מה"ט נראה דאפי' כשיש עדים שמחל לו או שנתן לו שטר וקנין על זה לא מהני כיון דיש איסור בדבר עכ"ת"ד. ודבריו נסתרים מדברי הטור והרמ"ה, דאם כי ספר יד רמ"ה לא נגלה לבעל הסמ"ע, מ"מ מפורש בטור עצמו, שסברת הרמ"ה היא מפני דבאיסור עשאו, ולכך לא מהניא בי' חזקה. וא"כ בע"כ לומר, שאין חילוק הרמ"ה בין פתח מול פתח לחלון מול חלון הוא תלוי ועומד בין אם רגילין להקפיד זל"ז או לא רגילין להקפיד זל"ז, דהא סיבת המניעה לחזקה הוא

לא מפני הקפדתם זל"ז אלא מפני האיסור של צניעותא. וא"כ מוכרחים לומר, שכוונת הרמ"ה לחדש דליכא איסורא דצניעותא אלא רק בפתח מול פתח ולא בחלון מול חלון, וכלשון הגמ' "ראה - שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה".

והן אמת שהסמ"ע כתב בפירוש הפרישה שם וז"ל, צ"ל דס"ל דמשום קפידא הוא האיסור ע"כ. ומשמע שהוא מפרש את מה שכתב הטור בשם הרמ"ה "באיסור עשאו" שאין כוונתו על איסור של בין אדם למקום אלא כוונתו על איסור של בין אדם לחבירו. אך זה תמוה, דהא בכל נזקי שכנים איכא איסורא להזיק לחבירו בגרמא, ועכ"ז מהני בהו חזקה, א"כ מאי שנא בפתח מול פתח דלא מהני בי' חזקה. ומה גם שמפורש יותר בספר הרמ"ה שלפנינו, שכוונתו על האיסור של בין אדם למקום, וכלשונו "דבהא איסורא נמי איכא משום צניעותא דנשי". ולכך בע"כ לחלק ולומר, דליכא איסורא משום צניעותא אלא בפתח מול פתח ולא בחלון מול חלון.

וכן החזו"א שם תמה על הסמ"ע הנזכר וז"ל, עוד כתב הסמ"ע, דלדעת הרמ"ה אין כאן איסור רק היזק ראי' משום קפידא דניזוק, והלכך אף בפתח נגד פתח מותר במוחל לו בהדיא, וברמ"ה מבואר דמודה בפתח נגד פתח דאיסורא איכא ולא מהני מחילה, וכן בחלון נגד חלון לכתחילה איסורא איכא, אלא אי עבדי אי אפשר לכופן לסתום ע"כ. ומשמע לי מלשונו, דגם בחלון מול חלון איכא איסורא של צניעותא, אלא דבפתח מול פתח איכא איסורא רבה, ובחלון מול חלון איכא איסורא זוטא, וזה תמוה לענ"ד הקצרה, דמהיכי תיתי לחלק בין איסור לאיסור לענין ביטול חזקה במקום איסורא, ויותר נראה לחלק כאמור, דבחלון מול חלון ליכא איסורא משום צניעותא אלא רק משום היזק ראי'.

עוד כתב החזו"א וז"ל, ואפשר דאין כן דעת שאר הפוסקים דלא חילקו בין פתח מול פתח לחלון מול חלון, והדין נותן דכיון דאיסורא הוא אין לו חזקה עכ"ל. ולא הבנתי את דברי קודשו, הלא רק הרמ"ה הוא מארי דשמעתא דליכא חזקה במקום איסורא משום צניעותא, ולכך שפיר הוא נחית לחלק בין פתח מול פתח לחלון מול חלון, אבל שאר הפוסקים שלא

ירדו לחדש חידוש זה, שלא מועילה חזקה במקום שיש איסורא, משום הכי אין להם לחלק בין פתח מול פתח לחלון מול חלון. ואדרבה איפכא מסתברא, מתוך שלא ירדו הראשונים לחלק כחילוק הרמ"ה, דבפתח מול פתח לא מהני חזקה, ובחלון מול חלון מהני חזקה, משמע מזה בהדיא דבכל גוונא איכא חזקה.

אך באמת מצינו בתשובת הריטב"א [תשובה כ], והביאו הדרכי משה הארוך [סי' קנד סקי"ז], שכתב בהדיא דליכא חזקה לא בפתח מול פתח ולא בחלון מול חלון וז"ל, ועוד שדעתי כדברי האומרים ז"ל, דהיזק ראי' אפי' בחלון על חצר אין לו חזקה כלל בשום פנים, דהוי לי' כקוטרא ובית הכסא, ועוד שאפי' למ"ד דהיזק ראי' יש לו חזקה, ה"מ בחלון הפתוח לחצר, דבעל החלון מזיק לבעל החצר, ובעל החצר לא מזיק לי', והי' לו למחות, אבל חלון כנגד חלון דתרוויהו מזקי אהדדי לא, הא למא זה דומה, להיזק ראי' דשותפין בחצר, כגון כותל חצר שנפל או חצר שהחזיקו בו בלא כותל באמצע, שאין בו חזקה כמו שמוכח בגמ' [ב"ב ב:]. ולדידי חלון כנגד חלון ופתח כנגד פתח כדין חצר הוא שאין לו חזקה, כ"ש דאיסורא מסייע לי', ואיך מחזיק באיסורא, וכן מצאתי להרמ"ה ז"ל הנשיא ע"כ.

הרי לנו מדבריו, שהוא חולק על הרמ"ה בתרתי, ראשית הוא פליג על הרמ"ה בגוף הטעם שלא מועיל חזקה בפתח מול פתח, דלפי הרמ"ה אין זה אלא מצד דאיכא איסורא משום צניעותא, אבל לפי הריטב"א יש בזה טעם נוסף גם מצד דיני היזק ראי', וכמו שכתב הרא"ש [פ"ק דב"ב סי' ב] לבאר את הטעם שלא מועילה חזקה על שותפין שדרים בחצר לאחר חלוקה בלא בנית מחיצה וז"ל, ולא שייך כאן חזקה, דטעמא דחזקה היינו כיון ששתק ולא מיחה הפסיד, היינו דווקא היכא שהמחזיק הוא מזיק ואינו ניזק, כגון מי שיש לו חלון פתוח לחצר חבירו והחזיק בו ג' שנים, אבל הכא מצי למימר למא הי' לי למחות יותר ממך, הלא הייתי מזיקך כמו שהיית מזיקני, והייתי מצפה אולי תפתח אתה לתבוע עכ"ל. אבל הרמ"ה שלא נחית לטעם זה, אפשר דאית לי' טעמא אחרינא במא שאין לשותפין חזקה בדיוור ללא מחיצה, וכמו שכתב ה"ה [פ"ב מהל' שכנים הי"ד] וז"ל, דעת המחבר כדעת רבו, דבחצר בדווקא אין לו חזקה משום דממילא הן מזיקין

זה את זה בלא עשית שום מעשה, ולפיכך אין להם חזקה בעמידתן כך, ואפי' עמדו כן ג' שנים או יותר, אבל אם עשו מעשה כגון פותח חלונות על חצר חבירו, יש לו חזקה לדעתם ז"ל עכ"ל. והשו"ע [סי' קנד ס"ח] העתיק טעם זה להלכה וז"ל, בד"א שיש חזקה להיזק ראי', בעושה מעשה כגון פותח חלון על חצר חבירו, אבל חצר השותפין אע"פ שעמדו שנים רבות בלא מחיצה, כיון דממילא בלא עשית שום מעשה הם מזיקים זה את זה בראי', אין להם חזקה, וכופים זה את זה לעשות מחיצה עכ"ל.

ושנית חולק הריטב"א על הרמ"ה בהיזק חלון מול חלון, דלפי הרמ"ה יש בכה"ג חזקה, ולפי הריטב"א גם בכה"ג ליכא חזקה. וכאמור נראה, דכל אחד אזיל לשיטתי, הרמ"ה שביאר את טעמו במה דליכא חזקה משום שיש בזה איסורא, לכך ס"ל לחלק, דהני מיילי בפתח מול פתח דלא סגיא דלא מסתכל בי', אבל בחלון מול חלון דאפשר להנות לאורו גם מבלי להסתכל בחבירו, בכה"ג ליכא איסורא משום צניעותא אלא רק היזק ראי', ולכך מהני בי' חזקה. אבל הריטב"א שביאר את טעמו במה דליכא חזקה שהוא משום ששניהם מזקו אהדדי, לפ"ז אין הבדל בין חלון מול חלון לפתח מול פתח, דהא בין שניהם איכא האי טעמא דמזקו אהדדי, ולכך לא מהני בהו חזקה.

ד. בביאור ההיתר לפתוח חלון מול חלון ופתח מול פתח כשנתרצו תרוויהו וסברו וקבלו עלייהו להזהר מלהזיק איש לרעהו

ברם הרמ"ה שם יצא לחלק בין חזקה שבאה מתוך שתיקה דלא מהני לבין התרצות ונתינת רשות ממש דמהני, וכלשונו שם, וכי תימא אי מידי דאית בי' איסורא הוא ולא משתרי במחילה, כי מירצו תרוויהו בהכי נמי אנן היכי שבקינן להו. שאני הכא דהרחקה יתירה הוא משום דלא אפשר להו לאשתמושי תרוויהו בהוא דוכתא דמטי לי' היזק ראי' דרך צניעות, מיהו כיון דאפשר דמסליק כל חד מינייהו תשמישי' מההוא דוכתא בעידנא דמשתמש בי' חברי', ואניס נפשי' דלא לאהדורי אפי' להדי ההוא דוכתא דמטי לי' היזק ראי', ליכא מדינא לעכו"ב עלייהו, דיכלי למימר אנן מזדהרין בנפשין דלא לאשתמושי אלא דרך צניעות עכ"ל. ובביאור

דבריו נראה, דכל מחילה פירושה הסכמה וויתור על הנזק של הצניעות, ולכך אמרין דאין להם זכות לוותר על ה"נזק" של הצניעות, כיון שיש בזה איסורא כלפי שמיא, אבל כשמתרצים זה עם זה על פתיחת חלון מול חלון ופתח מול פתח, אנו אומדים את דעתם מעיקרא, שהם לא מתכוונים להזיק זה את זה בענייני צניעות, אלא על מנת כן סברו וקבלו מתחלה, שלא ישתמשו בפתחיהם ובחלונותיהם ביחד אחד למול השני, אלא הם ישתמשו בהם בזה אחר זה באופן שלא יראו זה את זה.

אלא שלכאורה יש להעיר על דבריו, הלא מעיקרא הוא מידק דייק שלא תועיל מחילה בפתח מול פתח, וזאת מתוך שהביאה הגמ' את דברי בלעם "הואיל ואין פתחיהן מכוונים זה לזה - ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה" ומשמע בזה, שאם יהיו פתחיהן מכוונים זה לזה, הרי שהם לא יהיו ראויים כלל להשראת השכינה, בין שתהי' ביניהם מחילה ובין שלא תהי' ביניהם מחילה, כי בלעם תלה את השראת השכינה במה שאין פתחיהן מכוונים זה לזה, אבל לולי תנאי זה לא יועיל כלום להשראת השכינה, ואפי' שתהי' מחילה מפורשת ביניהם, וא"כ הכי נמי נימא, דאפי' אם נתרצו במפורש לפתוח את פתחיהן מכוונים זה לזה, גם בזה הם לא ראויים להשראת השכינה, שהרי לא פלוג רבנן, ובכל גוונא אמרין "הואיל ואין פתחיהן מכוונים זה לזה ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה". וכאמור י"ל, דכל שנתרצו זה לזה מתחלה לדור ביחד כשפתחיהן מכוונים אחד למול השני, אין זה חשוב ש"פתחיהן מכוונים זה לזה", אלא דיינינן להו כמי שפתחיהן מרוחקים זה מזה, שהרי אין בדעתם לדור ביחד אחד למול השני, אלא בדעתם לדור בזה אחר זה בפתחיהם ובחלונותיהם, ונמצא שאין פתחיהן מכוונים זה לזה בדיוור אחד זה למול זה.

ולאחר ביאור דברי הרמ"ה, דבהסכימו ונתרצו לעשות פתח מול פתח וחלון מול חלון ליכא איסורא משום צניעותא, כיון שהתרצותם מגלה את דעתם שהם חפצים להשתמש בפתחיהם ובחלונותיהם בזה אחר זה ולא זה מול זה, מעתה נחא לי ממה שהתקשתי על שיעור ההרחקה של פתח מול פתח וחלון מול חלון, דכתב הרשב"ם בפ"י המשנה שם, אלא משהו ירחיק זה שלא כנגד זה. והביאו הטור שם, וכתב עליו, ובתוספתא

[פ"ב ה"ה] יש שהצריך להרחיק ד' אמות. והשו"ע [שם ס"ג] פסק כדעת הרשב"ם, דדיו בהרחקת משהו זה מנגד זה. ובטעם הדבר כתב הרמב"ן בחידושיו לב"ב [נט.], והביאו הב"י שם וז"ל, וטעמו של הרב ז"ל משום דאע"ג דכי מרחיק משהו חזי ליה, כיון שאינו רואהו כדרך תשמישו תדיר אינו יכול לעכב עליו, לפי שאינו יכול לומר לו שלא תסתכל בי לדעת, משום דא"ל אי בעינא לאסתכולי בך יכול אני לעמוד בחצר ולהסתכל בך, ולפיכך אינו יכול למחות בו, שהרי אין כאן ריבוי היזק, אבל לחצר חבירו לעולם ירחיק עד שלא יהא יכול לראות בו כלל ע"כ. וכ"פ השו"ע שם, שאם חלונו פתוח לחצר אחרת, שנתנו לו רשות לפתוח פתח או חלון למול חצרם, הרי הוא צריך להרחיק מכנגד פתחו או חלונו של חבירו עד שלא יוכל לראות בו כלל.

ולכאורה יש להבין, דהתינח אם מקור הדין שלא לפתוח פתח מול פתח וחלון מול חלון הי' תלוי בנזקי שכנים ולא בדיני איסורים, בזה הי' מקום לומר, דבחצר השותפין לא נתווסף נזק לשותפין כשמעמידים חלון בצד אחד בהרחקת משהו ממול החלון שבצר השני, וזאת משום דא"ל אי בעינא לאסתכולי בך יכול אני לעמוד בחצר ולהסתכל בך. ולכך דווקא בחלון מול חלון כנגד חצר השותפין דיינו בהרחקת משהו, כיון שבכה"ג ליכא נזק יתירה אם ירחיקו רק משהו ולא ד' אמות בין חלון לחלון, אבל בחלון מול חלון כנגד חצר חבירו בעינן להרחקת ד' אמות, כי לולי זה יש ריבוי נזק בהעמדת חלון מול חלון אפי' בהרחקת משהו, כיון שבלי העמדת החלונות אחד למול השני הוא לא יכול להסתכל בו, ובלי הרחקת ד' אמות משני החלונות הוא יכול לעמוד בחלונו ולהסתכל בו. אבל לאחר שנתבאר לעיל, דאיכא איסורא משום צניעותא בהעמדת חלון מול חלון, א"כ מה לי חלון מול חלון כנגד חצר השותפין ומה לי חלון מול חלון כנגד חצר אחרת, הלא בין הכי ובין הכי איכא איסורא משום צניעותא בהעמדת חלון מול חלון אם יכולים לראות אחד את השני בפחות מהרחקת ד' אמות.

וכפשוטו הי' מקום ליישב ולומר, דלאחר הרחקת משהו ליכא איסורא משום צניעותא אלא רק משום היזק ראי', ולכך כנגד חצר השותפין שרי בהרחקת משהו, כיון שאין בזה ריבוי נזק ראי' משום דבלא"ה הוא יכול לראותו מהחצר, אבל כנגד חצר אחרת אסור בהרחקת משהו, כיון שיש

בזה היזק ראי' חדש ממה שלא יכל לראותו עד עתה. אך אין לומר כן, דהא בפשטות נראה, דכשם שלא מהני חזקה בהעמדת חלון מול חלון כנגד חצר השותפין בלי הרחקת משהו, כך לא מהני חזקה בהעמדת חלון מול חלון כנגד חצר אחרת בלי הרחקת ד' אמות, ומשמע בזה להדיא, דשיעור האיסור משום צניעותא מתלה תלי וקאי, דבהעמדת חלון מול חלון כנגד חצר השותפין איכא איסורא עד הרחקת משהו, ובהעמדת חלון מול חלון כנגד חצר אחרת איכא איסורא עד הרחקת ד' אמות. ולאור האמור אתי שפיר, דאע"ג דאיכא איסורא משום צניעותא כל זמן שהחלונות אינם מורחקים זה למול זה בד' אמות מצדידיהן, מ"מ שאני חלון מול חלון בחצר השותפים, שהואיל ומתחלה ירדו שניהם לדור ביחד ע"מ שלא יסתכלו זה בזה, לכך ליכא גביהו איסורא בהעמדת חלון מול חלון לאחר הרחקת משהו, דהרי לאחר שנתרצו זה לזה שלא יסתכלו איש ברעהו, מעתה ליכא איסורא משום צניעותא אם הם שומרים את עצמם מלהסתכל כל אחד בתוך ביתו של חברו.

השתא דאתינן להכי, ניחת למידן דינא במה שנהגו כיום לבנות חלון מול חלון ופתח מול פתח, הלא איכא בכהאי גוונא איסורא רבה משום צניעותא, וכמו שהתנבא בלעם "מה טובו אהליך יעקב" - ראויין הללו שתשרה עליהם השכינה מאחר שאין פתחיהן מכוונין זה לזה. וא"כ לכאורה עלינו להחזיר עטרה ליושנה, כדי שנזכה בחזרה להשראת השכינה.

והנה כתב התוי"ט [ב"ב פ"ג מ"ז] וז"ל, זה נ"ל להלכה, אבל למעשה פוק חזי מאי עמא דבר, וסמכו בזה ובכיוצא בזה על דברי הרשב"א בתשובה [ח"ב סי' רצב], שכתב וז"ל, שורת הדין מדין הגמ' כל שבא לעשות חלל תחת רה"ר, אסור לעשות כן משום דחיישינן שמא תפחת, ואע"פ שראו רבים ושתקו אין זו מחילה המועלת, וכדאיתא בגמ' שם, דא"ל ר' אמי לההוא גברא דאפיק זיזא לרה"ר "מאן מחיל גבך". ומיהו עכשיו נהגו בכל המקומות ובכל הערים לעשות לעולם כל ביבין שבעיר חלולות תחת קרקע רה"ר לקלח שם מימי גשמים, וכבר הורגלו הכל בכך ואין נמנעים, והכל

צריכים לכך, וכאלו הכל מוחלין בכך ורוצים בכך, ועשו בזה את שאינו זוכה כזוכה ע"כ.

וכ"כ בשו"ת מהריט"ץ [סי' רנג] "ולענין הדין בריחוק היזק ראי' אם יש מנהג בעיר הולכים אחריו, ובארצנו צפת מעולם לא שמענו ולא בא לידינו תביעת היזק ראי' בריחוק מקום הרבה". וכ"כ מה"ר משה ישראל בשו"ת משאת משה [ח"מ סו"ס ס] וז"ל, בכי הא צריך לאודועי, דמדינא דגמ' היזק ראי' איתי' בכל גוונא, ואפי' רה"ר באמצע, ואפי' יש ברוחבו שיעור רב, דהיזק ראי' הוי מן הדברים שאין להם שיעור, וזה ברור, אמנם במנהגא דמתא חזר הדין, דאע"ג דדינא הכי, כל עיר שהוחזקו לפתוח חלון מול חלון ורה"ר באמצע, והוקבע מנהגייהו, כל הבא באחרונה פותח לנגד עיניו של הראשון ואינו נמנע, אמנם אם לא נתפשט המנהג חזר הדין לסיני עכ"ל. וכ"כ מהר"ם בנבנשת בשו"ת פני משה [ח"ב סי' לו] וז"ל, אך כל זה הוא בהנחה שבבילוגראדו אין מנהג פשוט לפתוח חלון כנגד חלון אף כשיש רה"ר באמצע, אבל אם יש שם מנהג פשוט לפתוח חלון כנגד חלון כשיש רה"ר באמצע, וכמו שאומר ראובן שכך נתפשט שם המנהג ואין מוחה, אז ודאי נהרא נהרא ופשטי', ולא המדרש הוא העיקר בעניינים כאלו אלא המנהג, דמנהג מבטל הלכה, וכמו שהוא בעירנו קושטנדינה, דמעולם לא שמענו פוצה פה ומצפצף בפותח פתח או חלון כנגד חלון כשיש ר"ה באמצע עכ"ל. והביאם בשו"ת שמש צדקה למה"ר שמשון מורפורגו ז"ל [ח"ב שאלה לד סי' יא].

ולכאורה יש להבין, דהתינח בחלון מול חלון דליכא בכה"ג איסורא משום צניעותא, וכמו שנתבאר לעיל בשם הרמ"ה. ולכך מהני בי' מנהגא בשביל לבטל היזק ראי', אבל בפתח מול פתח דאיכא בכה"ג איסורא כלפי שמיא משום צניעותא, איך אפשר להתיר איסורים ע"פ מנהגים, וכי אם ינהגו הנשים ללכת בבגדים פרוצים, נתיר להם לעשות כן ע"פ מנהגם, ישתקע הדבר ולא יאמר, וא"כ איך נהגו להתיר לעשות פתחי מרפסות וחצרות אחד למול השני, הלא איכא בזה איסורא משום צניעותא דנשי. ולאמור אתי שפיר, דהרי אף הרמ"ה שחידש לומר, דאיכא בכה"ג איסורא משום צניעותא, הדר תבר לגיזוי' דאם נתרצו שניהם על כך מתחלה

דיינינן להו כמאן דהתנו זה עם זה שלא יזיקו אחד לשני בצניעותא דנשי, וע"מ כן הם נתרצו לדור ביחד כשפתחיהם מכוונין זה מול זה. וא"כ גם בזמנינו היום, שנהגו כולם לעשות חלון מול חלון ופתח מול פתח, ברור הוא שכוונת הבונים והדיירים היתה מתחלה ועד עתה, שע"מ כן הם דרים ביחד בתנאי שלא יזיקו איש לרעהו, וכגון שיעשו תריסים או וילונות על הפתחים והחלונות, או שלא יתנהגו במילי דצניעותא בסמוך לחלון או הפתח כשהוא פתוח למול חבירו. וכן אנכי רואה בס' ציון במשפט להג"ר אליהו ציון סופר שליט"א [סי' טז], שהביא הרב המחבר שם את תשובת הגאון המפורסם פוסק הדור מהרי"ש אלישיב שליט"א, שהשיב לו בזה"ל, דמנהגינו כיום עדיף על סתם מנהג, כיון דלכתחילה לא נתנה העירי' ולא הקציבה קרקע לבני' אלא ע"מ שלא יקפידו בענין החלונות זה כנגד זה, אמנם אע"פ שמותר להם לפתוח חלונות זה כנגד זה, הרי הם חייבים לסתום חלונותיהם בוילון כדי שלא יראו להדיא לבית חבריהם עכ"ל. והן הן הדברים האמורים, דלעולם אין ביד מנהגא לבטל איסורא, אלא המנהג כופה על כולם להתרצות לדור זה עם זה ביחד בלא היזקא דצניעותא, אך לענ"ד אין חובה לעשות וילונות או תריסים אם אפשר להמנע ממילי דצניעותא ליד החלונות או הפתחים, או שהחלון או הפתח נפתחים רק בעתות שנמנעים ממילי דצניעותא, ובזה ראויים הללו שתשרה עלינו שכינת עוזנו בקרוב בימינו.